

Vietnam: svévolná poprava Lê Văn Mạnha je hrubým porušením práva

2.10.2023 - Ondřej Lukáš | Člověk v tísni

Text prohlášení

My, níže podepsané organizace, co nejdůrazněji odsuzujeme svévolnou popravu pana Lê Văn Mạnha vykonanou v rozporu s jeho právem na ochranu života, ochranu před mučením a krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením. Lê Văn Mạnh byl popraven i přes věrohodná obvinění, že byl policií vystaven krutému mučení s cílem získat „přiznání“, které u soudu tvořilo hlavní důkaz.

Navzdory veřejnému pobouření a přetrvávajícím výzvám mezinárodního společenství po nestranném, nezávislém a účinném přezkoumání jeho případu byla 22. září 2023 poprava vykonána. Tento čin je v rozporu s mezinárodním právem a celosvětovým trendem směřujícím k zavedení moratoria na vykonávání trestu smrti a potažmo ke zrušení trestu smrti jako takového.

Podle úmrtního listu, který rodina obdržela dne 23. září 2023, byl Lê Văn Mạnh popraven dne 22. září 2023 v 7 hodin ráno. Poprava proběhla pouhé čtyři dny poté, co jeho matka obdržela oznámení od lidového soudu v Thanh Hóa, které ji informovalo, že coby příbuzná osoba může písemně požádat o vydání synova popela nebo těla.

V oznámení o popravě vydané policií provincie Thanh Hóa se uvádí, že odpovědné orgány si v srpnu 2023 vyměnily dva oficiální dopisy, které potvrdily rozhodnutí o vykonání trestu smrti. Z tohoto faktu vyplývá, že orgánům trvalo déle než měsíc informovat Mạnhovu rodinu o chystané popravě, což významně ovlivnilo úsilí jeho rodiny a veřejnosti popravě zabránit. Oznamovací dopis zaslaný rodině navíc neobsahoval datum stanovené popravě a rodina nedostala příležitost k poslední návštěvě, což jednoznačně naplňuje podmínky krutého, nelidského a ponižujícího zacházení, které mezinárodní orgány pro lidská práva opakovaně odsuzují.

Mạnhův soud zjevně nebyl ani spravedlivý ani sám o sobě, ani s ohledem na mezinárodní lidskoprávní standardy. Kromě toho má Vietnam jako smluvní strana UNCAT a ICCPR povinnost za všech okolností dodržovat zákaz mučení a jiných forem špatného zacházení.

Obvinění z porušení řádného procesu a procesních nesrovnalostí

Lê Văn Mạnh byl odsouzen za loupež, znásilnění a vraždu 14leté dívky jménem Hoàng Thị Loan, ke které došlo v červenci 2005. Podle oficiálních záznamů byla oběť znásilněna a zavražděna v březnu 2005 ve vesnici Yên Thịnh Ward, ležící v oblasti Yên Định a provincii Thanh Hóa. Dne 20. dubna 2005 byl toho času 23letý Lê Văn Mạnh zatčen ve zcela jiné věci na základě dočasného zatykače vydaného vyšetřovací policejní jednotkou v provincii Đồng Nai.

Podle trestního spisu však o pouhé tři dny později, konkrétně 23. dubna 2005, bylo zveřejněno „přiznání“ -- napsané údajně Mạnhem v policejní vazbě -- adresované jeho otci, ve kterém přiznává vinu za znásilnění a vraždu Hoàng Thị. Policie tento dopis zabavila a použila k prokázání Mạnhovy viny. Z trestního oznámení dále vyplynulo, že vyšetřování se opíralo o svědectví 9letého dítěte, které bylo policií vyslechnuto bez souhlasu rodičů.

V letech 2005 až 2008 podstoupil Mạnh celkem sedm soudních jednání, včetně tří soudních řízení, tří odvolání a jednoho kasačního řízení. Ve všech soudních jednáních Mạnh vehementně popíral

všechna obvinění a odvolal své dřívější „přiznání“, přičemž tvrdil, že na něm byla vynucena poté, co byl zbit jak policisty vyšetřujícími jeho případ, tak spolupvězni, kteří jednali podle pokynů policie.

Neexistuje žádný fyzický důkaz, který by Mạnha spojoval s údajným znásilněním a vraždou. Jediným důkazem předloženým obžalobou byl Mạnhův dopis s „přiznáním“, které Manh později odvolal, neboť bylo získáno na základě nátlaku a mučení. Přesto byl Lê Văn Mạnh ze znásilnění a vraždy Hoàng Thị Loan usvědčen a odsouzen k smrti.

Doporučení

Poprava Lê Văn Mạnha byla vykonána v rozporu s právem, neboť k ní došlo mimo jiné v důsledku odepření práva na spravedlivý proces. Poprava je také v rozporu s opakovanými rezolucemi Valného shromáždění OSN a globálním trendem usilujícím o zavedení moratoria na používání trestu smrti a potažmo jeho zrušení.

Důrazně proto žádáme vietnamské úřady, aby:

- okamžitě zastavily všechny plánované popravy a uvalily na ně moratorium s cílem plně trest smrti ve Vietnamu zrušit;

- zahájily rychlé, nestranné a účinné vyšetřování všech obvinění z mučení nebo jiného krutého, ponižující a nelidského zacházení Lê Vana Mạnha s cílem získat „přiznání“; Lê Văn Mạnh zdaleka nepředstavuje jediný případ uložení trestu smrti založeném na „přiznání“ vynuceném mučením, které posloužilo jako důkaz u soudu;

- zajistily plnou transparentnost výkonu trestu smrti, a to např. tím, že zásadní informace relevantní pro jeho konkrétní plánovaný výkon budou okamžitě k dispozici odsouzenému i jeho rodině; Dále pak žádáme o zveřejnění informací týkajících se všech vynesených rozsudků smrti, udělených milostí, počtu osob nacházejících se v cele smrti a oznámení o všech vykonaných popravách.

Pozadí

Valné shromáždění OSN v opakovaných rezolucích a drtivou většinou -- naposledy v Rezoluci Valného shromáždění 77/222 ze dne 15. prosince 2022 -- vyzvala všechny státy využívající trest smrti k zavedení okamžitého moratoria a výhledově k jeho zrušení.

V souladu s názory sdílenými mnoha vládami a Organizací spojených národů zdůrazňujeme, že trest smrti je v rozporu s právem na život chráněný článkem 6 internacionály Paktu o občanských a politických právech (ICCPR), jehož je Vietnam signatářem, a představuje formu krutého, nelidského a ponižujícího trestu, zakázaného článkem 7 ICCPR, Úmluvou OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení i směrnicí UNCAT. Země jako Vietnam, které trest smrti užívají, musí minimálně zajistit jeho používání výhradně v případech „nejzávažnějších zločinů“ (tj. úmyslného zabití) uložených soudem, který splňuje nejvyšší úroveň a je v souladu s mezinárodním právem a jeho standardy.

Jak poznamenal Výbor OSN pro lidská práva: „Porušení záruk spravedlivého procesu stanovených v článku 14 Paktu v řízení směřujícím k uložení trestu smrti by způsobilo trest svévolné povahy a v rozporu s článkem 6 [ICCPR]“ (Obecný komentář č. 36 – Článek 6: právo na život, Doc. CCPR/C/GC/36, odst. 41).

Mạnhův soud zjevně nebyl ani spravedlivý ani sám o sobě, ani s ohledem na mezinárodní lidskoprávní standardy. Kromě toho má Vietnam jako smluvní strana UNCAT a ICCPR povinnost za všech okolností dodržovat zákaz mučení a jiných forem špatného zacházení.

Článek 15 UNCAT ukládá smluvním státům povinnost „zajistit, aby každé prohlášení vynucené mučením, nebylo v soudním řízení připuštěno jako důkaz.“ Mezinárodní soud dále stanovuje, že smluvní strany se musí chovat rychle, nestranně a důkladně prověřovat všechny stížnosti na mučení nebo jiné špatné zacházení (články 12 a 13 UNCAT a článek 7 a čl. 2 odst. 3 ICCPR). Kromě toho musí smluvní státy poskytnout rychlý a účinný přístup k opravným prostředkům a plnému odškodnění pro oběti mučení a jiného špatného zacházení (článek 14, UNCAT a článek 7 ve spojení s čl. 2 odst. 3 ICCPR).

Signatáři

- Člověk v tísni
- Amnesty International
- Mezinárodní komise právníků
- Právní iniciativa pro Vietnam
- Vietnamese Advocates for Change

<https://www.clovekvtisni.cz/vietam-svevolna-poprava-le-van-manha-je-hrubym-porusenim-prava-10707gp>